

LES PENSIONS A LES ILLES BALEARS (2009-2015)

*Dedicam el número 73 de **TEMES SOCIOECONÒMICS GADESO** a fer una aproximació a l'evolució dels principals trets de les pensions a les Illes Balears. Avançam que caldria fer una anàlisi molt més detallada del col·lectiu illenc de persones pensionistes (la seva situació per trams d'edat, per antiguitat com a pensionistes, les bretxes de gènere a cadascun dels tipus de pensió, etc.). El sistema de pensions públiques és complex, i la informació que es publica és escassa. Malauradament, d'ençà que es va suspendre l'activitat del CES de les Illes Balears, no es pot accedir a tot un seguit de dades quantitatives i qualitatives que, sobre aquest assumpte, incloïa la seva Memòria anual. En qualsevol cas, en aquest Temes Socioeconòmic hi trobareu suficient informació que permet treure algunes conclusions que esposarem a la part final. Per fer-ho hem combinat dues fonts: les del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social, i les de l'Agència Tributària.*

Val a dir que analitzam bàsicament tres tipus de dades: A l'àmbit de les pensions públiques, per una banda, analitzarem el "total de pensions", que inclou tota la cistella de pensions públiques (per incapacitat, jubilació, viudetat, orfandat i ajuda a familiars) de la SS, i, per una altra banda, les pensions de jubilació, que són les més importants pel seu volum, i per ser les més genuïnament substitutòries de la percepció salarial o de la renda d'autònom. Cal tenir en compte que, en aquest àmbit, distingirem entre: A) El total de pensions en vigor que incorpora (a més de les noves de cada període) aquelles prestacions reconegudes fa temps que, a la seva quantia inicial, han afegit, en el millor dels casos, únicament una actualització ajustada a l'IPC, la qual cosa estira la baixa la seva quantia mitjana. B) Les pensions noves, és a dir, les que s'han reconegut en cadascun dels anys analitzats. Les dades de l'Agència Tributària inclouen les pensions públiques, les privades i qualsevol complement de les dites pensions. Analitzarem, també, els resultats del total de pensions i els de les pensions de jubilació.

Finalment s'ha d'advertir que empram dades de les quanties de les prestacions en termes de mitjanes i això suposa incloure quantitats molt desiguals. A tall d'exemple, l'any 2015 la pensió contributiva mínima no arribava als 400 euros i la màxima era de l'entorn dels 2.600 euros. Per això, a més dels aspectes que abans s'han apuntat com necessaris per a una anàlisi qualitativa del sistema de pensions públiques, s'hauria d'incloure l'anàlisi de la població pensionista per trams d'edat i de quantia de la prestació.

1.- Les xifres més rellevants

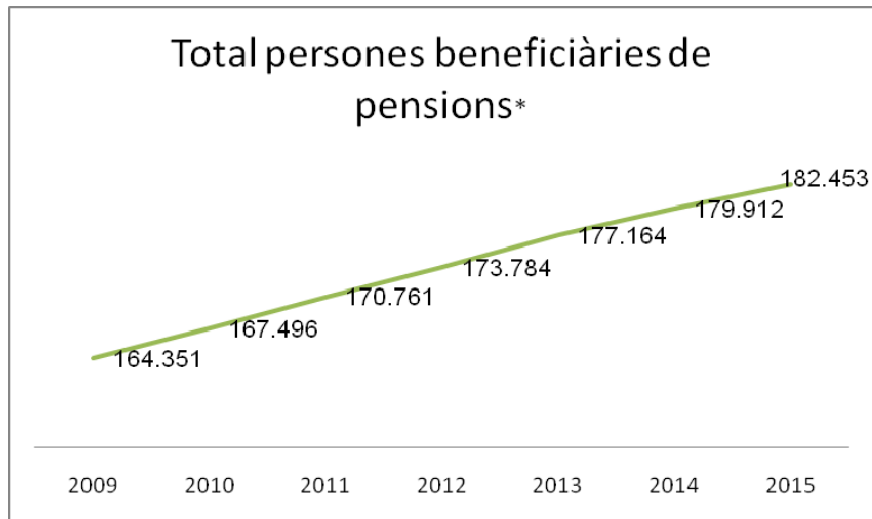
- ✓ En el període 2009-2015 el nombre de persones beneficiàries de pensions públiques han augmentat gairebé en un 11%, i aquest nombre representa entre el 15% i 16,5% del total de la població resident a Balears.
- ✓ Les Pensions de Jubilació representen el 61% del conjunt de la cistella de pensions, i les de viudetat el 25%.
- ✓ Entre 2009 i 2015, el valor mitjà de la cistella de les pensions públiques ha augmentat un 19,3%.
- ✓ El valor mitjà del conjunt de pensions públiques segueix sent a Balears inferior al de la mitjana estatal, amb una diferència entre el -9,3% i el -7,9% pel període analitzat.
- ✓ En el període 2009-2015 s'han incorporat al sistema de pensions públiques un total de 78.288 persones perceptores de les diverses pensions, amb un augment del seu valor mitjà d'un 17%. Les noves pensions tenen un valor entorn d'un 20% més que la mitjana del total de la cistella de pensions.
- ✓ El nombre de pensionistes per jubilació ha augmentat en els darrers set anys un 16,6% (16.194 persones en termes absoluts).
- ✓ En el septenni 2009-2015, la quantia de les pensions de jubilació il·lenques en vigor han augmentat en 165,17 €, és a dir, un 21,2%. El valor mitjà de les pensions per jubilació a Balears segueix sent inferior al de la mitjana estatal amb un diferencial que passa del -9,6% en 2009 al -8,3% en 2015.
- ✓ La quantia de les pensions de jubilació noves s'ha incrementat un 14% en el septenni 2009-2015 i tenen un valor superior al conjunt de les que estan en vigor de entre un 26% i un 33,8%.
- ✓ En el període 2009-2014 el nombre total de pensionistes contribuents a l'Agència Tributària s'ha incrementat un 4%.
- ✓ En el sexenni analitzat, la quantia mitjana de les pensions declarades a hisenda ha augmentat un 17,3%.
- ✓ Les dones són majoria entre la població pensionista, però tenen unes pensions més baixes. La bretxa de gènere en el cas de les pensions oscil·la entre el 26,5% i el 27,7% en el període 2009-2014.

2.- Les pensions a les Illes Balears segons dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social

a) La població beneficiària

El gràfic 1 fa referència al nombre de persones de les Illes Balears que cobren alguna pensió de la Seguretat Social en el període 2009-2015. Aquestes persones representen entre el 15% i 16,5% del total de la població resident a Balears. Aquesta dada ens dóna una idea de la importància que tenen les pensions en termes de massa monetària per al consum i l'estalvi. S'ha de tenir en compte que la xifra de persones residents inclou també a la població menor d'edat. Val a dir que l'augment del nombre de persones beneficiàries de pensions no deixa de créixer a Balears. En el període 2009-2015 ho ha fet gairebé en un 11%.

Gràfic 1

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

A la taula següent es pot observar l'evolució del nombre de persones beneficiàries de cadascun dels tipus de prestació de la cistella de pensions de la Seguretat Social. Es pot observar que aquest nombre creix en tots els casos al llarg del període analitzat, excepte en el cas de les prestacions "a favor de familiars", que no deixa de ser un tipus marginal, i en el cas de la Incapacitat Permanent a la qual, en aplicació de les polítiques d'austeritat, s'ha dificultat l'accés.

Persones beneficiàries de cada classe de pensió

Any	Total	Incapacitat Permanent	Jubilació	Viudetat	Orfandat	Favor Familiars
2009	164.351	18.920	97.624	42.780	4.878	149
2010	167.496	18.920	100.236	43.150	5.044	146
2011	170.761	18.787	103.100	43.565	5.170	139
2012	173.784	18.492	105.798	43.824	5.547	123
2013	177.164	18.051	109.003	43.989	5.980	141
2014	179.912	17.823	111.580	44.081	6.295	133
2015	182.453	17.921	113.818	44.254	6.326	134

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

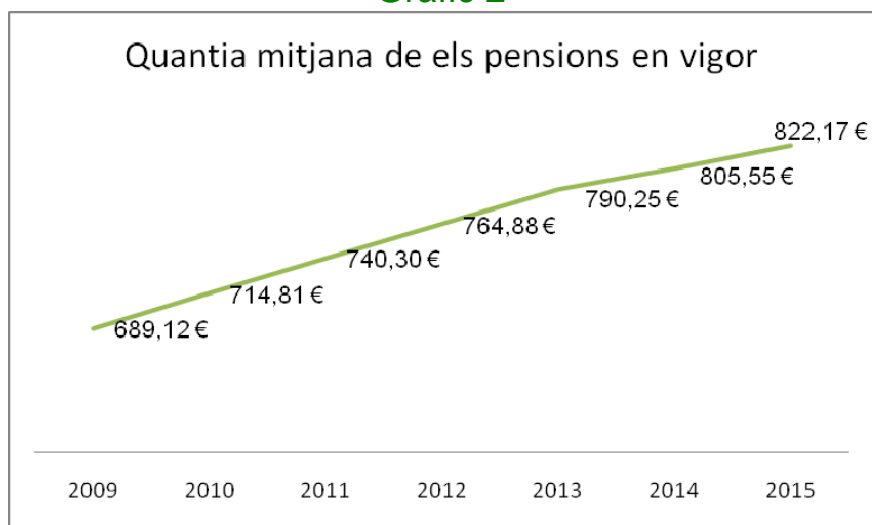
* En totes les gràfiques d'aquest apartat empram les dades de desembre perquè en matèria de pensions en vigor (totes les que es paguen independentment de l'antiguitat de reconeixement) es pot considerar la mitjana del que ha succeït durant l'any.

De la taula anterior també s'han de comentar dues coses més: a) el pes molt majoritari de les Pensions de Jubilació, un 61% sobre el conjunt de la cistella, i b) que el 25% de les pensions pagades són de viudetat (percentatges mitjans relatius als anys analitzats).

b) Quantia de les pensions

Pel que fa a la quantia del total de les pensions a Balears, es pot observar una clara tendència a l'alça. D'ençà de l'any 2009 fins al 2015, és a dir durant un període caracteritzat per la crisi i les retallades, el valor mitjà de la cistella de les pensions públiques ha augmentat un 19,3%.

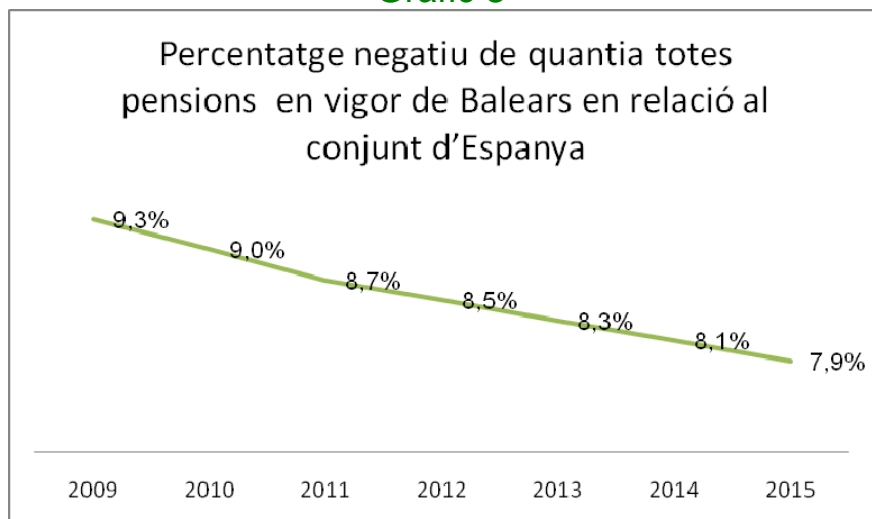
Gràfic 2

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

El valor mitjà del conjunt de pensions públiques a Balears segueix sent inferior al de la mitjana estatal. No obstant això, el gràfic 3 ens mostra que, any rere any, aquesta diferència es redueix. En el darrer septenni aquesta diferència negativa s'ha reduït gairebé un 1,5%. Tot i això, la pensió mitjana al conjunt de l'Estat és un 7,9% més elevada que a les Illes Balears.

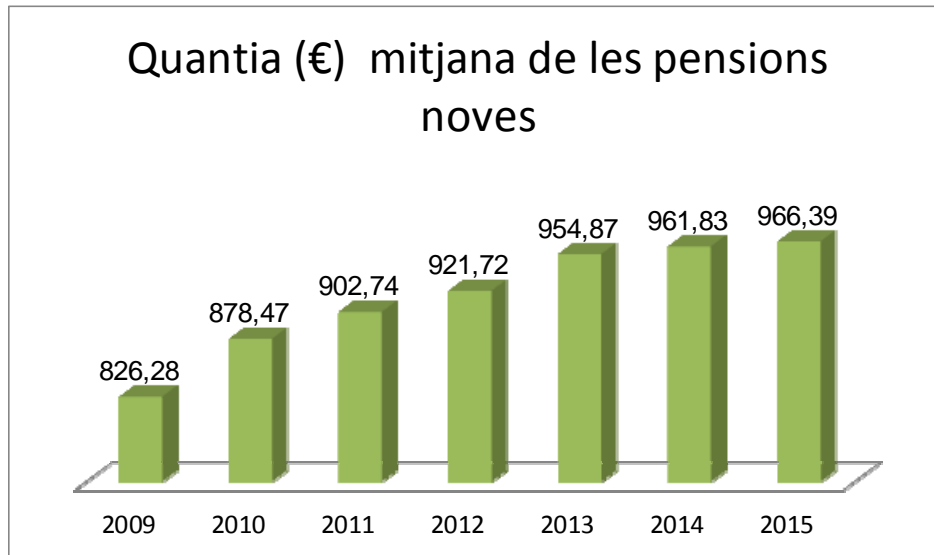
Gràfic 3

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

El gràfic 4 ens presenta una dada prou important i manco coneguda: L'evolució de la quantia mitjana de les pensions noves, és a dir, del valor de les prestacions que s'hi han incorporat al sistema de la Seguretat Social cada any.

Gràfic 4

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Cal fer tres observacions importants: a) En el període 2009-2015 s'han incorporat un total de 78.288 persones perceptores de les pensions. b) En aquest mateix període, l'augment del valor mitjà de les pensions s'ha situat en un 17%, mentre que el valor mitjà del total de la cistella de pensions ha crescut un 19,3%. L'explicació rau en una incorporació de prestacions de major valor inicial que fa que, percentualment, cresquí més el primer valor que no pas el segon. c) Tanmateix el fet més rellevant és que les noves pensions tenen un valor entorn d'un 20% més que la mitjana del total de la cistella de pensions.

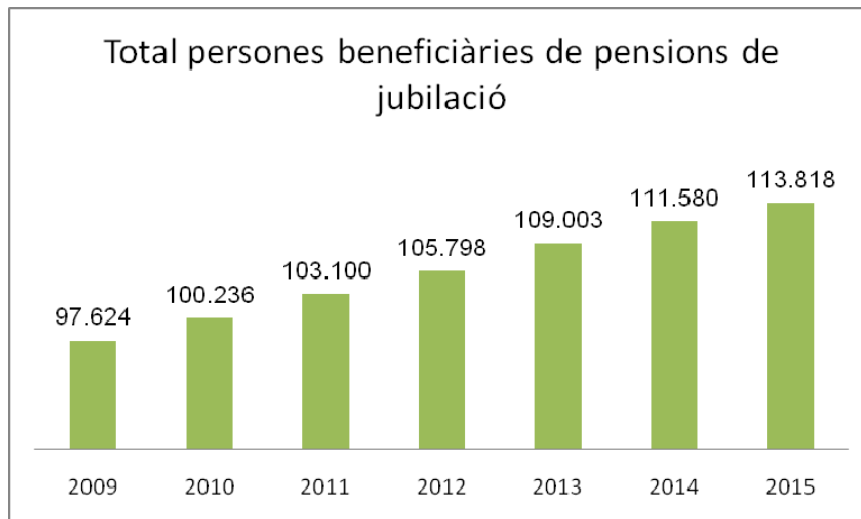
c) Les pensions de jubilació

La pensió per jubilació és, sens dubte, la més important del conjunt de la cistella de pensions i del conjunt de l'acció protectora de la Seguretat Social. De fet, gairebé sempre que es parla de pensions, s'identifica pensió amb pensió per jubilació.

Per aquesta raó convé analitzar els següents aspectes:

1.- El creixement del nombre de pensionistes per jubilació: En els darrers set anys aquest nombre ha augmentat un 16,6% (16.194 en termes absoluts).

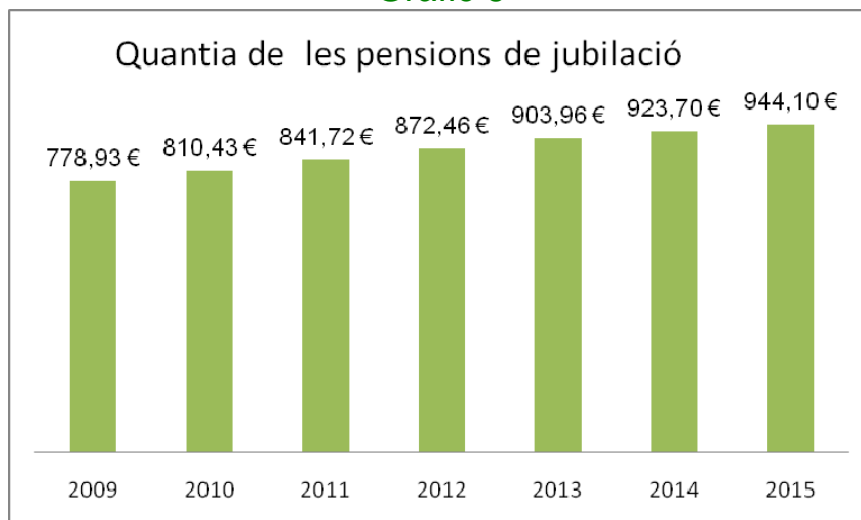
Gràfic 5

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

2.- **L'evolució del valor de la jubilació.** Al gràfic següent es pot observar com l'evolució del conjunt que les quanties mitjanes de les pensions de jubilació en vigor tenen una trajectòria moderadament ascendent. En el septenni analitzat, les pensions per jubilació il·lenques en vigor han augmentat en 165,17 euros, és a dir, un 21,2%.

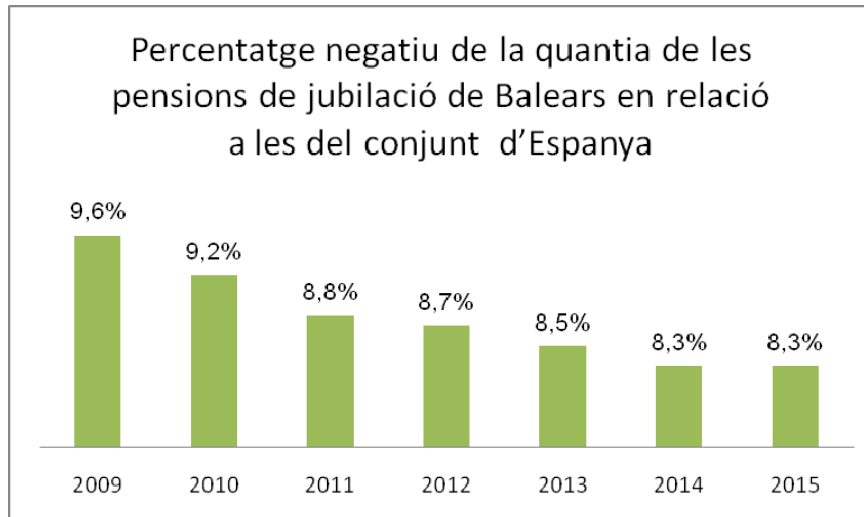
Gràfic 6

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

3.- Al gràfic següent es pot observar que les pensions de jubilació també mostren una lleugera, però constatat, disminució del diferencial negatiu entre el valor mitjà de les pensions per jubilació il·lenques i les del conjunt de l'Estat.

Gràfic 7

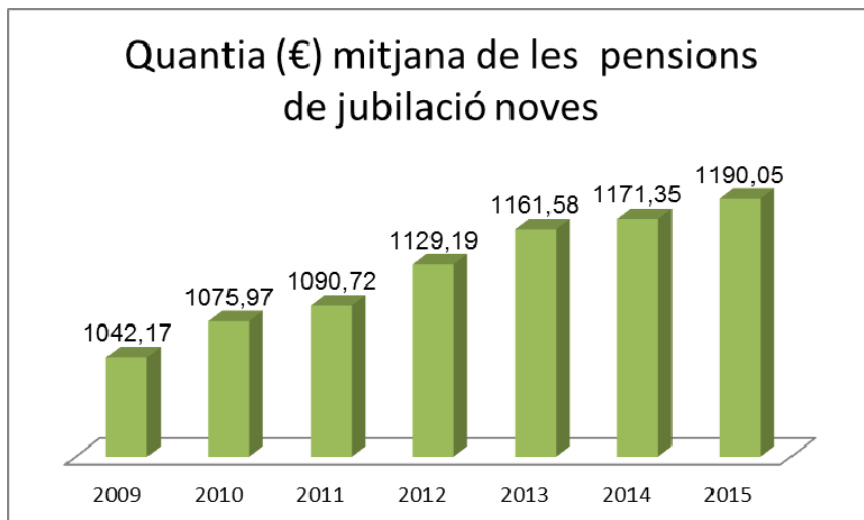

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

Pel que fa referència a la quantia de les pensions de jubilació noves, en el gràfic 8 es pot observar una tendència a l'alça, amb un increment del 14% en el septenni. No obstant això, s'ha d'advertir que el ritme de creixement s'ha moderat: En els quatre primers anys del període analitzat el creixement era a un ritme superior al 3%, en els tres darrers anys el ritme de creixement ha caigut i és situa entre un 0,8% i un 1,6%.

Per una altra banda si es compara aquest gràfic 8 amb el gràfic 6, resulta que les pensions de jubilació noves tenen un valor superior al conjunt de les que estan en vigor de entre un 26% i un 33,8%.

Gràfic 8

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades del Ministeri d'Ocupació i Seguretat Social.

3.- Les pensions a les Illes Balears segons dades de l'Agència Tributària

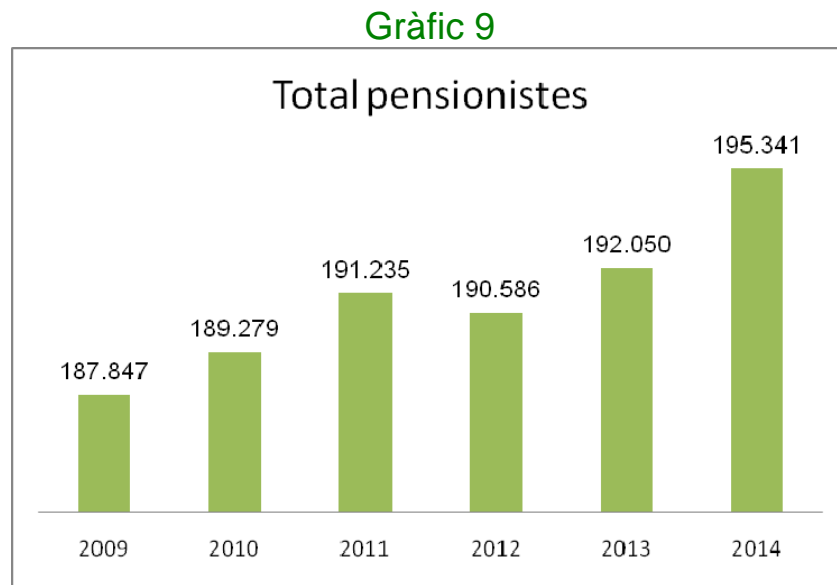
A Temes Socioeconòmics hem incorporat a les nostres anàlisis sociolaborals la informació que proporciona l'Agència Tributària és a dir, l'ESTADÍSTICA MERCAT DE TREBALL I PENSIONS EN LES FONTS TRIBUTÀRIES. La metodologia i abast d'aquesta estadística es pot consultar **aquí**.

http://www.gadeso.org/sesiones/gadeso/web/mytable_temas/ca_61.pdf Val a dir que, a l'estadística sobre pensions, l'Agència Tributària ajunta les pensions públiques, les privades i els complements a qualsevol classe de pensions (fons de pensions, etc.)

La informació bàsica és la següent:

a) Total contribuents pensionistes

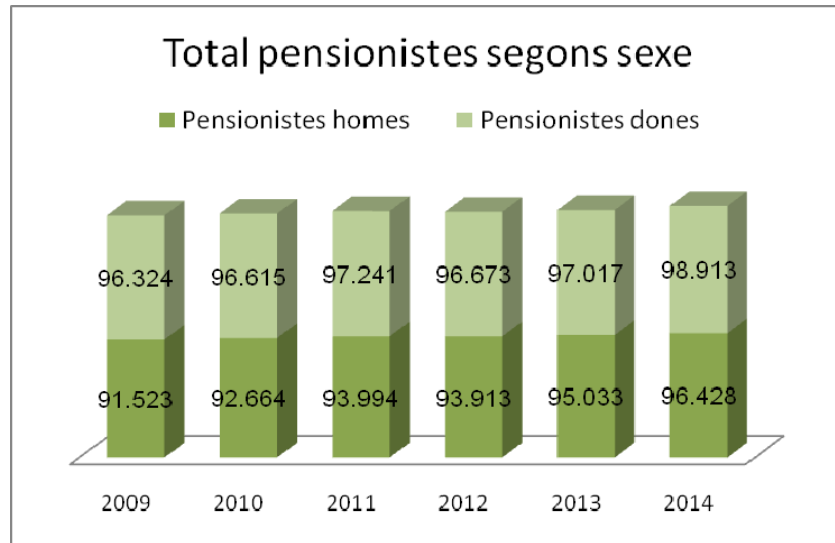
El gràfic 9 ens mostra l'evolució del nombre total de contribuents pensionistes en el període analitzat. En aquests anys s'ha incrementat un 4%.

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades de l'Agència Tributària

No obstant això, pel que fa al nombre de persones contribuents com a pensionistes, el més interessant és el que es pot observar al gràfic següent: les dones són majoria.

Gràfic 10

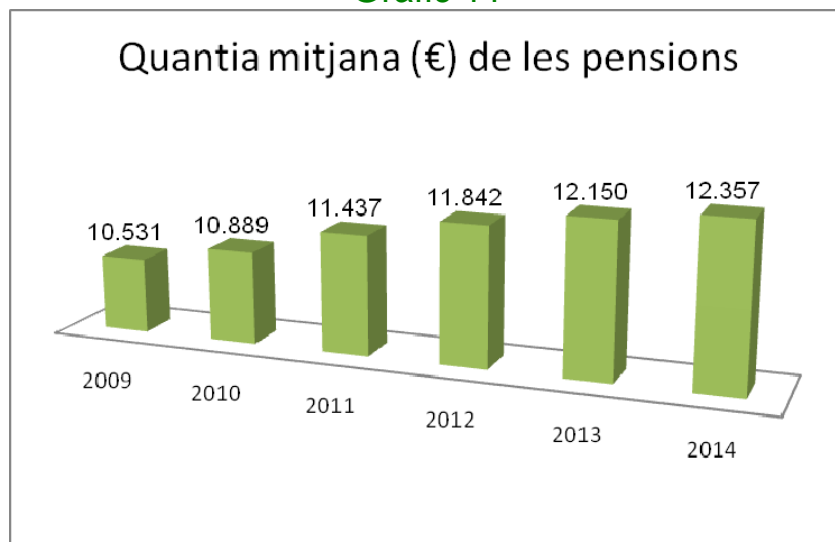

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades de l'Agència Tributària

b) Quantia de les pensions

Pel que fa a la quantia de les pensions declarades a hisenda s'observa una tendència a l'alça. En el període analitzat aquesta quantia ha augmentat un 17,3%. No obstant això, s'observa que el ritme de creixement s'ha moderat: En els quatre primers anys el creixement era a un ritme de l'entorn al 3%, mentre que el darrer any registra un creixement de l' 1,7%.

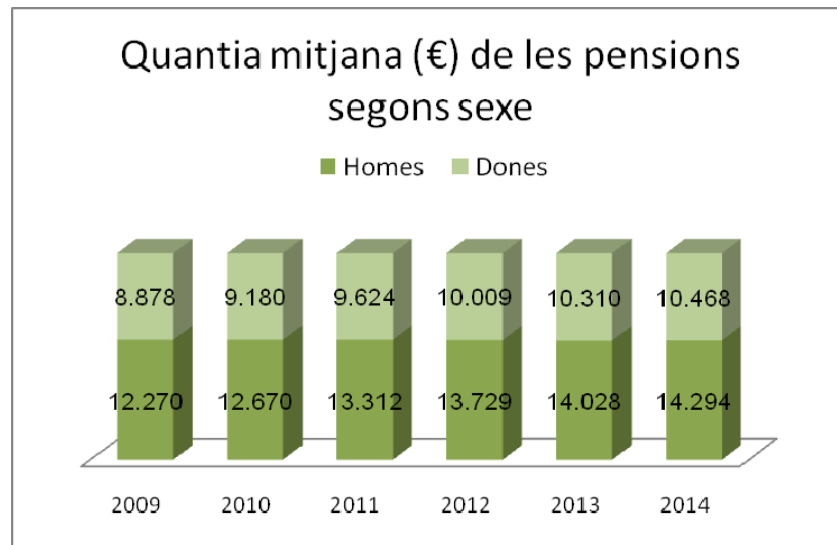
Gràfic 11

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades de l'Agència Tributària

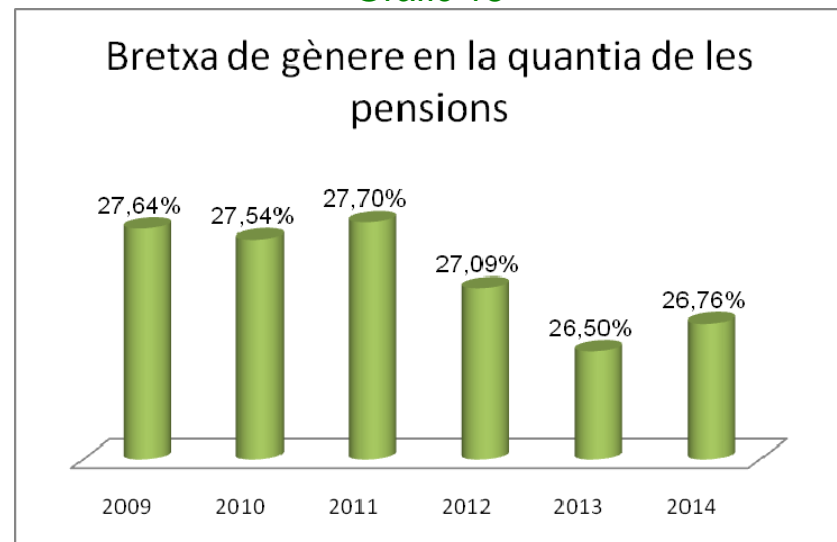
Abans hem vist que, amb dades de l'Agència Tributària, les dones són majoria entre la població pensionista, però -com es pot observar en el gràfic 12- tenen unes pensions més baixes. El gràfic 13 ens mostra la bretxa de gènere de les pensions que, en el període 2010-2014, oscil·la entre el 26,5% i el 27,7%.

Gràfic 12

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades de l'Agència Tributària

Gràfic 13

Font: Elaboració F. Gadeso a partir de dades de l'Agència Tributària

4.- Conclusions

⇒ Cal millorar la informació sobre el sistema de pensions per a poder avaluar amb més precisió el seu grau d'equitat i de suficiència. Aquesta ha estat una costant petició de la Fundació Gadeso. No debades, el número 1 de *Temes Socioeconòmics* (maig 2011) es titulava "Pensions Públiques: Millorar la informació estadística per defensar-les millor".

⇒ Tot i que les pensions que cobren els i les pensionistes de les Illes Balears segueixen sent més baixes que les mitjanes de l'Estat Espanyol, la diferència ha disminuït. Això no vol dir que s'hagi donat una millora a les pensions il·lenques, ans al contrari, el que està succeint és que el mercat laboral espanyol se sembla cada pic més a l'illenc quant a temporalitat i precarietat laboral.

- ⇒ En el període 2009-2015 les pensions il·lenques han seguit millorant la seva quantia. El sistema públic de pensions és l'àmbit de l'Estat del Benestar que manco retallades ha sofert. No obstant això, el ritme de millora s'ha moderat força i, el més versemblant, és que en el futur immediat – especialment a partir de 2019 quan entri en vigor la part substancial de la última reforma de les pensions- s'entri, per primera vegada en la història, en un escenari de descens del valor de les noves pensions.
- ⇒ El fet de no haver sofert tanta retallada com altres serveis públics bàsics no ha significat, en termes generals, que la disponibilitat de renda de les persones jubilades hagi millorat. Cal prendre en consideració que, en el període de crisi, moltes persones pensionistes han esdevingut en sustentadores principals en moltes llars o s'han convertit en un importantíssim matalàs per a no agreujar el procés d'empobriment de les llars colpejades per la greu crisi, l'atur i les polítiques de retallades dels altres serveis socials bàsics.
- ⇒ En qualsevol cas, ara mateix, la preocupació principal envers el sistema de pensions públiques hauria de focalitzar-se en la pèrdua de recaptació de cotitzacions socials, i en la sagnia a la “guardiola de les pensions” que l'extensió i l'agreujament de la precarietat i la pobresa laboral estan provocant.